

ZABORAV – HRANITELJ PRAŠINE

Vanja Pecotić, Zagreb/Korčula
vanja.pecotic@gmail.com

Bilo je to 2007. kada sam na brojne adrese razaslao pismo s inicijativom obilježavanja stogodišnjice rođenja kipara Iva Lozice (1910.-1943.) i uređenja njegove trošne rodne kuće u mjesto stalnog muzejskog postava i galerijske prezentacije, svjestan činjenice da je ostalo manje vremena no što nam se prividno čini. Želio sam tada ukazati da bi razina društvenog interesa za otrgnućem od zaborava Lozičinog umjetničkog opusa morala biti razmjerna ocjenama njegovih umjetničkih dosega. A njima svjedoče sljedeći citati:

„Monografijom posvećenom djelu i tragičnoj sudbini izuzetne umjetničke pojave kipara Ivana Lozice ispunjava se dug naše kulturne sredine prema osobi i istaknutom opusu umjetnika koji je pripadao klasičnoj kreativnoj fazi snažnog likovnog izraza hrvatskog kiparstva prve polovice 20. st... (iz uvodnog slova akademika Andra Mohorovičića, 2002.)

„Iako je njegovo umjetničko djelovanje bilo kratko Lozica je stvorio niz radova koji zauzimaju istaknuto mjesto u novijem hrvatskom kiparstvu... Izrazito lirskih predispozicija, Lozica u svojim djelima pokazuje osobito razvijen osjećaj za harmoniju i ljepotu oblika.“ (Enciklopedija likovnih umjetnosti)

„Ipak, jedno ime stavlja iznad svih, kad govori o mladim umjetnicima. To je pokojni Lozica. – ‘Bio je izuzetno darovit! Nije realizirao mnogo, ali ono što je učinio značajno je po dimenzijama...’“ (Ivan Meštrović 9.8.1959. u razgovoru s novinarom Stevom Ostojićem)

I Lozica, ali i drugi naši korčulanski kipari (Frane Kršinić, Petar Palavičini, Trpimir Ivančević, Lujo Lozica, Vinko Fabris, Radoslav Duhović, Izvor Oreb, Ivan Jurjević Knez...) stvarali su „vrhunska kiparska

djela bez kojih je razvoj hrvatskog kiparstva nezamisliv“. Otok Korčula se očitovao „nizom kiparskih pojava na djelima kojih se temelji jedno od najljepših kulturnih nasljeđa što ga Hrvatska ima“ (Božena Kličinović u monografiji o Ivi Lozici, 2002.). Pa se postavilo pitanje koliko se otok i grad Korčula (ne)dostatno ostvario spram izazova i kulturološke obveze prema nama samima i strancima izvana prezentacije i promocije umjetničkog nasljeđa koje su nam ostavili Lozica i drugi naši kipari.

Od ovog mojeg poziva prošlo je već puno godina, a iznesena inicijativa nažalost je neslavno propala. Naivno sam povjerovao kako sve to ima smisla i zaslužuje pažnju, no vrijeme je pokazalo... Istina, inicijativu je bila podržala tadašnja županica Mira Buconić, Ministarstvo kulture je uputilo zahtjev na proceduru, Općina Lumbarda je održala skup posvećen stogodišnjici rođenja Iva Lozice, neki dragi mi ljudi podržali su ideju, ali je odmah potom tišina nanovo zauzela svoje mjesto.

I tako je ljudski zaborav nastavio hraniti slojeve prašine na njegovim kiparskim djelima koja čekaju ono što dočekati neće.

Istraživanje uzroka zašto je na njegova djela pao veo zaborava kompleksno je. Tiče se pokušaja (uzaludnog?) odgovora na pitanje: zašto je to tako u nas? „Utjehu!“ pri traženju tog odgovora mogu dati i ostali negativni primjeri neslavno (da li samo zasada?) propalih projekata.

Godine 1984. Skupština općine Korčula dala je na korištenje Sportskom ribolovnom društvu „Kanjac“ na korištenje česticu zemlje 1003/3, površine 493 m² u svrhu izgradnje brodograđevnog muzeja. Prema zaključenom ugovoru, „Kanjac“ je bio dužan u roku jedne godine započeti, a u roku od dvije godine i dovršiti muzej. Naivni bi mogli

*Kako to da je Ivo Lozica
od mjerodavnih i stručnih
autoriteta vrednovan kao
izuzetna umjetnička pojava,
a na razini svoje zavičajne
sredine potpuno zanemaren?
Što nas Korčulane čini
takvima? Treba neumorno
tragati za pravim odgovorom
na to pitanje.*

povjerovati kako je nerealizaciji krivo navedeno sportsko društvo. Ironično bi se dalo zaključiti kako je „Kanjac“ imao veliki kapital kad je pristao ispuniti tako veliku obvezu i čini se da je u samom začetku definiran krivac ako stvar propadne.

U knjizi Gorana Kalogjere „Znameniti Korčulani“ Ivo Lozica je spomenut tek na nivou statističke činjenice u prilog navodu da su oni koji su pisali i o njemu (Marinko Gjivoje u zbornicima otoka Korčule u rubrici naziva „Portreti našeg vremena“ i Petar Šegedin) „bili svjesni velikih i zaslužnih umova svog otoka...“ Dakle, suglasno mjeri u kojoj je ostao djelomično zaboravljen od svoje sredine, svrstan je u gore obrazloženu statističku činjenicu.

Istihtih 1980-ih, Grad Korčula se uz hvalevrijednu potporu američke fundacije, sklapanjem ugovora obvezala palaču Arneri adaptirati za potrebe Galerije Kršinić. Radovi su započeli, a potom i stali. Čemu bi se uopće imao nadati Ivo Lozica, kad je ovako prošao Frano Kršinić?!

Kako to da je Ivo Lozica od mjerodavnih i stručnih autoriteta vrednovan kao izuzetna umjetnička pojava, a na razini svoje zavičajne sredine potpuno zanemaren? Što nas Korčulane (stanovnike cijelog otoka) čini takvima?

Treba neumorno tragati za pravim odgovorom na to pitanje.